

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

● № 8 (3644) ●

● ПАНЯДЗЕЛАК, 30 ЖНІЎНЯ, 2021

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ Ё ІНТЭРНЭЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

Свае людзі ў вялікай сям’і
Стар. 3

Новасібірская вандроўніца
Стар. 4

Флігель у Лошыцкім парку
Стар. 7

ПАДЗЕЯ

Адкрыта. Вочы ў вочы. Без купюр

Больш за восем гадзін у Палацы Незалежнасці доўжылася “Вялікая размова” Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі з прадстаўнікамі як беларускай, так і замежных медыясупольнасцяў, экспертамі. Гаварылі пра самае актуальнае, найважнае для дзяржавы, для народа, для далейшага жыцця нацыі.

Менавіта 9 жніўня праходзіла “Вялікая размова з Прэзідэнтам” – найпрацяглая ў шэрагу падобных фарматаў, якія ладзіліся і раней. Бо важна ж было, прайшоўшы, перажыўшы мінулы год, – азірнуцца, успомніць, асэнсаваць пройдзены шлях. Камусьці можа й скарэктаваць погляды на сітуацыю ў Беларусі, на тое, што адбывалася з намі, унутры нас, вакол нас і ва ўстрывожаным беларускім свеце. А Беларускі Мацярык, як вядома, значна большы, чым тэрыторыя Беларусі: прасціраецца па ўсіх мацерыках зямных – і сягае да зораў. Дарэчы, на касмічнай арбіце ўжо трэці раз працуе наш зямляк родам з горада Чэрвеня, Герой Расіі Алег Навіцкі: цяпер ён – камандзір экіпажа экспедыцыі МКС-65. І 9 жніўня зранку беларус даслаў праз Twitter зямлянам пазітыўнае вітанне з фотаздымкам – цыгуну даслоўна: “Улыбочку!.. Жэлаю всем хорошей и продуктивной недели!”). І шчырая размова з Прэзідэнтам сведчыла: беларусы не зашораныя толькі на сваіх праблемах, мы здольныя над імі “ўздымацца”, думаць і пра мір ва ўсім свеце – бо ўсе ж на адным караблі. Зямля ж для нас адна. І значыць, даўдзешца, каб выжыць, весці дыялог. Шукаць паразуменне. Дамаўляцца.

“Прайшоў час Вялікай размовы”, – з такіх слоў пачаў сустрэчу Прэзідэнт. Гутарка ішла найперш вакол падзей, так ці інакш звязаных з леташнімі прэзідэнцкімі выбарамі ў Беларусі, пандэміяй, палітычнай і эканамічнай сітуацыяй у

патлумачыў: “Дзіўна, але часам нават вядомыя сусветныя сродкі масавай інфармацыі наводзяць ценя на абсалютна вядомыя рэчы. Таму сёння патрэбная гэтая размова – у прамым эфіры, адкрытая, вочы ў вочы і без купюр”.

Ёсць магчымасць паглядзець на розных інтэрнэт-рэсурсах Вялікую размову-2021. Каля 300 чалавек у зале: беларускія журналісты, прадстаўнікі заходніх СМІ, блогеры, навукоўцы, грамадскія дзеячы, палітолагі, дэпутаты. Задавалі пытанні, некаторыя ўступалі ў разгортку дыялогу. Аляксандр Лукашэнка на ўсе пытанні, як заўсёды, адказвае адкрыта, эмацыйна. І не было закрытых тэм для абмеркавання: адзін з журналістаў, напрыклад, запытаў, каго Аляксандр Лукашэнка бачыць перамянікам на пасадзе Прэзідэнта. Уздзельнікі размовы абменьваліся думкамі, выказвалі свае прапановы, ініцыятывы – некаторыя тут жа падтрымліваліся Прэзідэнтам ці абмяркоўваліся. У ліку найважнейшых тэм, на якіх Аляксандр

Лукашэнка выказаў свой пункт гледжання, былі: калектыўная праца ў грамадстве па абнаўленні Канстытуцыі, эканамічная сітуацыя ў краіне ды пераадаленне выклікаў пандэміі, дачыненні Беларусі з суседнімі дзяржавамі, сітуацыя з мігрантамі на мяжы з Літвой. А паколькі ў той дзень, 9 жніўня, США, Канада і Вялікабрытанія пашырылі свае санкцыі “супраць рэжыма Аляксандра Лукашэнкі”, то й тэма санкцыйнай палітыкі, адказы на яе ў зале абмяркоўваліся таксама.

Пра перажыты год

У Мы прайшлі сур’ёзнае выпрабаванне на нацыянальнае адзінства. Ведаем, у нас ёсць усё для таго, каб гэты перыяд сваёй найноўшай гісторыі прайсці годна. Ёсць народ – адукаваны, адданы інтарэсам суверэннай Беларусі. Ёсць усеагульнае разуменне, што ў сферы нацыянальных інтарэсаў мы ўсе глядзім у адным кірунку – дзяржаўным.

Пра Канстытуцыю

У На пераменах настойвалі многія. І тады ўсе ўспрынялі змены ў Канстытуцыі як пер-

шы, самы галоўны і асноўны крок да гэтых пераменаў. Гэта значыць – на падставе законаў, усё астатняе было б хаосам і незаконнем... Нам хаваць няма чаго, мы павінны правесці рэферэндум па Канстытуцыі адкрыта, шчыра. Канчатковы праект новай Канстытуцыі папярэдне будзе апублікаваны, каб грамадзяне змаглі азнаёміцца з прапанаванымі зменамі.

Пра эканоміку

У Мы, па-мойму, 0,1 або 0,2 працэнта ўсяго толькі страцілі ў мінулым годзе да папярэдняга (маецца на ўвазе валавы ўнутраны прадукт Беларусі. – Рэд.) Гэта значыць, у нас летасе быў вельмі высокі ўзровень. І да гэтага высокага ўзроўню мы сёння прыраслі: прыкладна 3,5 працэнта. Для нас гэта добрыя паказчыкі. Зразумела: усё, што адбываецца, шмат у чым абумоўлена знешнімі ды ўнутранымі фактарамі. На знешніх рынках цэны на прадукты, на іншыя віды тавараў выраслі значна. А паколькі мы не значыліся ў мінулым годзе, у нас дастаткова было тавараў, каб на рынку прапанаваць да гэтага попыту наш тавар па высокіх коштах. Таму мы атрымалі добры вынік. У тым ліку і ў плане знешняга сальда плацежнага балансу. Яно ў нас станоўчае.

Пра экспарт беларускай прадукцыі

У Не было б шчасця, ды нішчасце дапамагло. Ва ўсім свеце, асабліва ў нашай брацкай Расіі, на постсавецкай прасторы, ва Украіне і гэтак далей, людзі яшчэ раз убачылі беларускую прадукцыю. Асабліва прадукты харчавання. Мы нагадлівалі за паўгода каля трох мільярдаў долараў на прадуктах харчавання і плануем сёлета перасягнуць шэсць мільярдаў. Але гэта не галоўны наш тавар. Гэта значыць, у нас было што пры дэфіцыце прапанаваць свету. І свет купіў. Ну, натуральна, ёсць рост аб’ёмаў. Пры тым попыце рост аб’ёмаў нас проста выратаваў. → **Стар. 2**

краіне, вакол яе ды ў свеце. Така “фармату адкрытасці” раней не было: прамую трансляцыю з Палаца Незалежнасці вялі каля 20 інфарэсурсаў Беларусі, Расіі ды Украіны, у тым ліку й на англійскай мове. Прэзідэнт

ISSN 0439-3619

Адкрыта. Вочы ў вочы. Без купюр

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Пра пандэмію

√ Мы адмовіліся ад лакдаўна, нас білі-малацілі, як толькі хацелі, нас крытыкавалі ўсе, толькі лянны не крытыкаваў за нашы падыходы (у барацьбе з пандэміяй. – Рэд.). Вы можаце сказаць: у чым розніца? Розніца, паважаны сябры, у адносінах да людзей. “Дыктатар” прыстойна паставіў задачу перад органамі ўлады і прыстойна, прабачце за няціпліласць, ставіўся да людзей, без усялякага піяру ... Мы не заганялі людзей у чатыры сцяны, а выпрацавалі выразны падыход да лячэння людзей: амбулаторны, клінічны і санаторны этапы. Назавіце хоць адну багату дзяржаву, якая пайшла гэтым шляхам. А гэта невялікая грошы. Але людзі даражэй.

Пра дачыненні з Расіяй

√ Вы нас заўсёды трымалі на адлегласці, і цяпер вы трымаеце нас на адлегласці. У Расіі больш нікога няма, можа, вам не падабаецца гэта, але факт ёсць факт. І нават цяпер, падчас пандэміі, хоць вы і закрыліся ад нас, мы ад вас не закрываліся ... Але як можна інтэгравацца і рабіць крокі, калі ў вас кошту на прыродны газ у два-тры разы ніжэйшы, чым у Беларусі? Намёкі ад асобных асоб ідуць, каб разбурыць гэтую інтэграцыю, каб нас адштурхнуць ад Расіі з намёкам на тое, што інтэграцыю яны разумеюць як уваходжанне Беларусі ў склад Расіі. Вы для нас – родныя людзі, я заўсёды праводзіў гэтую палітыку. Пры гэтым мы – суверэнныя і незалежныя дзяржавы, нашы людзі вельмі цэняць тое, што праз шмат стагоддзяў мы сталі суверэннымі і незалежнымі. І калі я чую гэтыя намёкі, што Беларусь увойдзе ў склад Расіі, я думаю: а ці патрэбны Расіі яшчэ адзін галаўны боль? Не, і Прэзідэнт Расіі так гэта і разумее.

Пра санкцыі

√ Магу папярэдзіць, паколькі ведаю: тут ёсць прадстаўнікі СМІ. Вы не думайце, што вось гэты шум, у тым ліку інфашум, – гэта і ўсё ў дачыненнях Беларусі з ЗША, Беларусі з Еўрасаюзам, Польшчай і гэтак далей. Ды не, гэта шум там, нават. Але ёсць узроўні, на якіх мы вядзем з імі дыялог, перамовы, і ніколі ён не

спыняўся. З палякамі (з літоўцамі наогул цяпер ніякіх кантактаў, але мы гэта перажывём), Еўрасаюзам, з амерыканцамі ў нас ёсць актуальная тэма, па якой мы заўсёды адказна вядзем перамовы. Напрыклад, ЗША. Яны адкрыта казалі, што вельмі цанілі нашу працу па барацьбе з кантрабандай і перамяшчэннем радыеактыўных матэрыялаў: 5 або 6 выпадкаў толькі летас. Гэта яны цанілі, як і ўвесь свет. І Расія гэта цэніць, і Кітай. Але каму, прабачце мне, патрэбна нейкая брудная выбуховка, якая ідзе ў Еўрапейскі саюз? Для амерыканцаў гэта пытанне пытанніў. Мы за гэта іх цанілі, разам працавалі. Мы і цяпер працягваем працаваць, але я іх папярэдзіў: калі яны прыйдуць зноў занадта моцна чырвоную рысу, мы з імі наогул і на гэтую тэму размаўляць не будзем. Да чаго гэта можа прывесці? Прыклад – нелегальная міграцыя.

Пра дачыненні з Украінай

√ Палітычныя стасункі на вельмі нізкім узроўні, і чырваная рыса прыйдзена была тады, калі Еўрасаюз яшчэ не спыніў авіязносныя з намі, а Украіна тое зрабіла. За што? Няўжо да такой мярзоты можна дайсці, каб, прабачце мяне, “пахерыць” усё, што было да таго часу, усё тое, што мы рабілі і зрабілі для Украіны? ... Добра, пабег за Захадом (прэзідэнт Украіны Уладзімір Зяленскі. – Рэд.), плонуў на ўсё, але навошта ты баевікоў рыхтуеш на тэрыторыі Украіны і зброю закладваеш сюды да нас? Бо зброя ідзе ў асноўным з Украіны. Цяпер мы, вядома, зачынілі намёрта гэтую мяжу. Навошта вы гэта чыніце? А народы – гэта ж суседзі, гэта ж родныя людзі. ... Украінцы – працавітыя, прыгожыя людзі. Мы гатовыя з вамі размаўляць, мы гатовыя з вамі дамаўляцца.

√ Ва Украіне, Літве, Латвіі ды Расіі дзейнічаюць беларускія санаторыі. Я ў іх грошы ўкладваў для таго, каб туды ехалі людзі: мясцовыя, нашы. У нас велізарная колькасць турыстаў. Вы закрылі авіязносны ў Адрэс – каму вы горш зрабілі? Нашы пераарыентаваліся на Краснадарскі край, лётаюць у Турцыю – “Белавія” робіць трохі дугу. Турцыя мы не закрывалі, а маглі б увогуле не прымаць самалёты праз Украіну. Але яны лётаюць. Як вы мне прапануеце дастаўляць людзей на адпачынак?

У нас іншага шляху няма: толькі пры ставіць умовы. Вы зрабілі ўсё і праклялі мне маршрут у Крым.

Дарчы. У часе Вялікай размовы Аляксандр Лукашэнка даручыў да канца года даць грамадзяства ўсім украінцам з тых, хто пераехаў жыць у Беларусь. Тое адбылося, калі Прэзідэнт адказаў на пытанне журналіста на гэтую тэму. “Да канца года ўсе павінны атрымаць грамадзяства. Усе!” – падкрэсліў Прэзідэнт.

не спрабуйце вырашаць гэтае пытанне сілавым чынам.

Пра наступнага Прэзідэнта

√ Каго беларускі народ абярэ, той і будзе Прэзідэнтам, гэта спраўды так. Якую пазіцыю пры тым будзе займаць, я не вызначыўся ... Гэта натуральна. Гэта ж не вечная пасада. Я чалавек. І часам проста хачу спакойна пажыць, але потым пачынаю паглыбляцца ў разважанні і думаю, што спакойнага жыцця ў мяне ўжо не будзе. Таму што такая праца.

√ Мне казалі, вось вы не вылучаеце сваю кандыдатуру, а раптам абяраўце Прэзідэнтам кагосьці? Я ўсё зраблю, каб было аб’ектыўна. І калі абяруць з іншай кагорты, значыць, наш народ павінен перажыць тое, што перажыла Грузія, Украіна. Калі на чужых памылках не навучыўся, значыць, павінен гэты этап прайсці.

Пра Данбас

√ Калі вы гэта зробіце (гаворка ішла пра сілавое “вырашэнне

Пра супрацоўніцтва з краінамі Захаду

√ Калі ў вас ёсць цікавасць, давайце супрацоўнічаць. Няма цікавасці – адзьвіце ўбок і не пераходжайце. Вы нас усё роўна не адарваеце ад Расіі і не схіліце на свой бок! Мы з вамі хацелі супрацоўнічаць, мы да выбараў прапаноўвалі многае – і вы нас прымалі. Чаму вы раптам звярнулі на Захадзе? Навошта вам трэба было здзейсніць спробу зламаць нашу краіну? Мы ж мелі нармальныя адносіны, і была перспектыва іх выбудоваць. Але вы ж самі ўсё загубілі ўласнымі рукамі!

√ Мы не былі супраць Расіі, гэта наша брацкая краіна. Гэта наша агульная Айчына ад Уладзіслава да Бреста, зразумейце вы нарэшце! Гэта наша з рускімі грамадства. Мы нічым не адрозніваемся ад рускіх, наогул ад расіян нічым не адрозніваемся. Вы гэта павінны ўспрыняць як далдзенасць. Калі вы гэтую далдзенасць нашу найвялікшую не ўспрымеце, быць вайне. А наво-

шта?! Гэтай вайны не будзе сёння, пры нас, але навошта, каб нашы дзеці ваявалі? І вы павінны гэта прызнаць! Прызнаць, што Кітай падняўся ў тым ліку дзякуючы Еўрасаюзу і асабліва Амерыцы.

√ Вы багатыя, вы можаце заплаціць CNN ды іншым грошам – і яны будуць бразгаць ізыком... Спыніцеся нарэшце! Бо лепш у міры жыць. Паглядзіце, якая прырода, якая прыгажосць у той жа Вялікабрытаніі! Так, загалілі вы Заходнюю Еўропу, але не зусім. Ёсць добрыя месцы, ёсць горы. Навошта вы падзяляльныя лініі ўносіце праз столькі гадоў? Навошта ўносіце бойню ў цэнтры Еўропы? Беларусь – гэта нават не Украіна, Беларусь – гэта святое месца. І калі тут не дай Бог адбудзецца нешта насуперак гэтаму светламу – быць вайне.

Беларусь ніхто не наступіць. Я хачу, каб вы гэта ўсвядомілі. Мы не хочам вайны.

Падрыхтаваў
Іван Ждановіч

ГОД НАРОДНАГА АДЗІНСТВА

Свае людзі ў вялікай сям'і

У прадстаўнікоў розных народаў, якія жывуць у Беларусі, ёсць магчымасці не забываць, вывучаць родныя мовы, развіваць свае культурныя традыцыі на беларускай зямлі

Сяброўская сустрэча

Адметны дзень выбралі арганізатары прэс-канферэнцыі для размовы на тэму “Штатабличная Беларусь. Унёсак дыяспары ў міжнацыянальны дыялог”. Якім 30 ліпеня, калі ў свеце адзначаецца Міжнародны дзень дружбы, сустрэліся з журналістамі ў Прэс-цэнтры мінскага Дома прэсы загадчыца сектара апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Алена Бязручка, кіраўнікі нацыянальных суполак Беларусі.

Як адзначала ў часе размовы Алена Рыгораўна, прадстаўнікі 156 нацыянальнасцяў жывуць у краіне. І хоць гавораць яны часам на розных мовах – але ж усё разуменьне, як важна зберагчы тут мір, спакой, стабільнасць у грамадстве, як важна генераваць пазітыўныя настроі ў нашай вялікай шматнацыянальнай сям'і. Кожны з удзельнікаў сустрэчы, як і лідары іншых суполак, запэўніла прадстаўніца дзяржавы, мог бы шмат гаварыць пра тое, чым адметная іх дзейнасць, і як ім жыць у Беларусі, які трапілі яны сюды. А таксама і пра тое, як праз апарат Упаўнаважанага беларуская дзяржава падтрымлівае грамадска-культурную працу такіх арганізацый. Сродкі на правядзенне розных імпрэз і святочных буклеты, сізнэнныя касцюмы, нават выданне газет выдзяляюцца з рэспубліканскага бюджэта. І размяркоўваюцца – па справядлівасці, з улікам меркаванняў лідараў нацыянальных аб'яднанняў: у часе пасяджэнняў Кансультацыйнага міжэтнічнага савета, які працуе пры Упаўнаважаным. “Буклет для ўкраінскай дыяспары... Грузінскі нацыянальны касцюм... Азербайджанскі жаночы касцюм... Заказ для суполкі “Русь”... І гэтыя пазнакі ў журналістычкім бланке сведчаць: анішто ў нас не пакрыўджана. І ў Год народнага адзінства, лічыць Алена Бязручка, вельмі важна зберагчы і падтрымаць падобныя традыцыі міжнацыянальнай згоды, супрацы. Таму і звярнулася да журналістаў з прапановай: часцей пісаць на гэтыя тэмы. Нагадала пра конкурс для медыярэсурсаў, асобных прадстаўнікоў СМІ, які праводзіць Мініфармацыі су-

На прэс-канферэнцыі ў Доме прэсы

месна з Упаўнаважаным. Зрэшты, іміж у паспяховаўдзельнічалі, а “міжнацыянальная тэма” ў нас ёсць бадай што ў кожным тэксце. Лідары, актывісты розных грамадскіх аб'яднанняў расказалі, як ладзіць сваю працу, на чым канцэнтруюць намаганні, як развіваюць свае культурныя традыцыі ды ўдзельнічаюць у супольных праектах, у грамадска-культурным жыцці Беларусі.

Нагадаю, прэс-канферэнцыя прымеркавана была да Года народнага адзінства. У краіне зарэгістраваны, вядуць працу больш за 200 нацыянальных аб'яднанняў, іх аргструктур, створаных прадстаўнікамі 25 нацыянальных меншасцяў. Пра свае суполкі, цікавыя справы, планы на будучыню расказалі старшыня Міжнароднага грамадскага аб'яднання “Кангрэс азербайджанскіх абшчын” Націк Багіраў, намесніца старшыні грамадскага аб'яднання “Саюз палякаў на Беларусі” Данута Сурмач, старшыня Беларускага грамадскага аб'яднання ўкраінцаў “Ватра” Уладзіслаў Кадзіра ды яго нястомная суплменніца паважанага ўзросту, папчэніца па грамадскай працы – старшыня мінскай суполкі ўкраінцаў “Заповіт” Галіна Каложная. Дзяліліся досведам працы кіраўнік Грузінскага культурна-асветніцкага таварыства “Мамулі” Каха Пакацшвілі (нават самапісі ад гэтай суполкі журналістам “на працяг сяброўства” падарылі), старшыня Беларускага грамадскага аб'яднання “Русь” Мікалай Сяргеў, старшыня Саюза

беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і абшчын Алеся Ратнікаў. Будзець ўпэўнены, паважаныя сябры: мы вас пачулі, цікавыя моманты, варты ўвагі, запісалі – будзем да вас яшчэ звяртацца. Ну а больш падрабязна гэтым разам спынімся на тым, што расказвала ў часе сустрэчы настаўніца з Гродна Данута Сурмач.

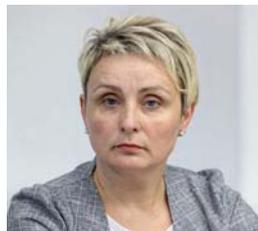
Палякі – але ж нашы!

Калі глядзіш цяпер, што творыцца ў свеце, на магутныя хвалі мігрантаў з розных месцаў, то міжволі разумееш: мы ўсе даўно жывём у эпоху шматнацыянальнасці. Асабліва на постсавецкіх тэрыторыях. Што да Беларусі, то на зямлі нашай справядку прыжываліся, знаходзілі паразумне людзі розных нацыянальнасцяў. Ды і ці можа быць інакш, калі Бацькаўшчына – у самым цэнтры Еўропы. З усходу і захаду, з поўначы і поўдню “этнаўплывы” – ва ўсе часы былі. Восі і палякаў на тэрыторыі Беларусі шмат: гэта трэцяя па колькасці нацыянальная дыяспара ў Беларусі. Нават язык не паварочваецца назваць яго найменшасцю, як тое прынята ў Еўрасаюзе. Ды польская нацыянальная меншасць на Беларусі выгнае сябе этнічнымі палякамі і адначасова карэнным насельніцтвам Беларусі. Гэта прызнаецца ў нас на афіцыйным узроўні. Паводле дадзеных перапісу насельніцтва (2019), каля 288 тысяч жыхароў Беларусі аднеслі сябе да польскай нацыянальнасці. А “Саюз палякаў на Беларусі” яднае каля 4,5 тысяч суплменнікаў. Сёння суполка ў структуры сваёй

мае 65 абласных, гарадскіх, раённых і сельскіх аддзелаў. Найбольшая колькасць этнічных палякаў (каля 77%) жыве на Гродзеншчыне, асабліва шмат – у Воранаўскім раёне, на памежжы з Літвой.

І хоць палякаў у Беларусі шмат, але ж яны – нашы палякі! Пераважная большасць з іх, як кажуць спецыялісты, лінгвістычна беларусіфікаваныя.

Паводле апошняга перапісу, роднай мовай назвалі беларускую 54,5% палякаў. Пры тым 46% з іх беларускую мову

Данута Сурмач

скарарыстоўваюць дома, у зносінах у сям'і, а іншыя размаўляюць па-польску. Цяпер толькі 6,7% палякаў у Беларусі роднай мовай лічаць польскую. І паколькі менавіта Гродзеншчына ў “польскім пытанні” наперадзе, то ў тым рэгіёне і дзейнічаюць з 90-х гадоў дзве школы (у Гродне і Ваўкавыску) з польскай мовай навучання: там усё прадметы выкладаюцца па-польску.

Данута Сурмач – этнічная полька, дырэктарка сярэдняй школы №36 з польскай мовай навучання ў Гродне. “Я маю шчасце сустракаць сваіх вучняў іх мовай: “Dzień dobry”. У адказ таксама толькі “Dzień dobry”, прычым не толькі ад дзяцей з польскімі родавымі каранямі, але і ад тых, чыя бацькі лічаць сябе ўкраінцамі, беларусамі, рускімі, грузінамі, немцамі, літоўцамі і нават езідамі – гэта прадстаўнікі народа з поўначы Ірака. Такі нацыянальны складнік нашай школы”, – гаварыла Данута Францішкаўна. Расказала, што

ў школе вялікае значэнне надаецца полікультурнаму выхаванню. Прыкладам, яе школа ўдзельнічала ў рэспубліканскім інавацыйным праекце “Украенне мадэлі полікультурнага выхавання ўстановаў адукацыі ў выхавальную прастору рэгіёна”. Паступова школа стала не толькі важным адукацыйным цэнтрам Гродзеншчыны, але і своеасаблівым цэнтрам польскай культуры: “На ўсе значныя для палякаў культурныя імпрэзы ў нас запрашаюцца бацькі, бабулі і дзядулі навучэнцаў. У нас навукаюцца дзеці розных нацыянальнасцяў. Усё гэта разам спрыяе выхаванню, дапамагае выпускнікам гарманічна адаптавацца ў полікультурным свеце, весці дыялог з прадстаўнікамі іншых культур”.

Ёсць на Гродзеншчыне і школы, дзе польская мова выкладаецца як асобны прадмет: у Лідскім, Свіслацкім, Шчучынскім раёнах. У 24 школах вобласці польская мова вывучаецца факультатывна. Вывучыць яе можна і ў так званых Дамах польскіх (у Лідзе, Мінску, Івянцы, Барысаве, Баранавічах). Яны створаны пры многіх структурных падраздзяленнях “Саюза палякаў на Беларусі”.

Мэта дзейнасці згаданага Саюза не толькі ў тым, каб ствараць умовы для вывучэння польскай мовы. Энтузіасты развіваюць польскую нацыянальную культуру, паглыбляюць сяброўства і супрацу з прадстаўнікамі іншых нацыянальнасцяў. Суполка ладзіць нямаля сумесных культурных фестываляў, імпрэзаў і конкурсаў. Данута Сурмач назвала найбольш значныя, падтрыманая беларускай дзяржавай. Большасць з іх ладзіцца, вядома ж, на Гродзеншчыне: фест “Паланэз” у Слоніме, фестны народнай творчасці “Казюкі” ды “Аўгустовскі канал у культуры трох народаў” у Гродне, фест польскай культуры і побыту “Эйсмантаўскі фест”, “Адкрыты конкурс Беларускай і польскай музыкі імя Станіслава Манюшкі” ды іншыя. Ладзіць такія культурныя святы “Саюзу палякаў на Беларусі” дапамагаюць выканкамі і райвыканкамі, а таксама супрацоўнікамі апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў.

Ганна Лагуна

КУЛЬТУРНЫ ДЫЯЛОГ

Новы пераклад казкі класіка

“Чортаў скарб” Уладзіміра Караткевіча надрукаваны па-літоўску

У Беларусі добра ведаюць літоўскага публіцыста, журналіста, перакладчыка, празаіка Вітаўтаса Жэймантаса. Ён паслядоўна займаецца даследаваннем павязу беларускіх пісьменнікаў, дзеячаў культуры і асветніцтва з Літвой, Вільнюсам – Вільняй у першай палове ХХ стагоддзя. Перакладае на літоўскую

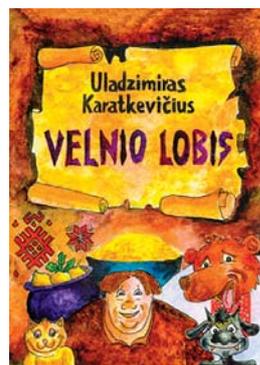
мову творы беларускіх празаікаў. У Мінску Вітаўтаса Жэймантаса прынялі ў Саюз пісьменнікаў Беларусі.

Новым праектам літоўскага літаратара стаў пераклад на літоўскую мову і выданне казкі Уладзіміра Караткевіча “Чортаў скарб”. “Такім чынам хацелася мне адзначыць у Літве 90-годдзе з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры, – дзеліцца развагамі спадар Вітаўтас. – У

нас жа багаты характар літоўска-беларускіх літаратурных сувязяў. І цяпер творы беларускай паэзіі, прозы перакладаюцца на літоўскую мову. Як на мой погляд, пры тым не варта забывацца на класіку. А Уладзіміра Караткевіча ў 1950 – 1980-я гады шмат перакладаў на літоўскую мову. Першая публікацыя была ў 1958-м. Выйшлі і дзве літоўскія кнігі беларускага творцы – у 1981 і ў 1990 гадах. Здаецца, іншых

асобных выданняў не было. Мяркую, што цяпер, калі ў Беларусі завяршаецца выданне 25-томнага Збору твораў Уладзіміра Караткевіча, калі ўсё больш уважліва працываецца, каментуецца яго творчая спадчына, варта ж і перакладчыцкія намаганні актывізаваць – дзеля новага вітка папярэдняй творчасці Уладзіміра Караткевіча ў Літве ды шырэй па свеце”.

Мікола Берлеж

Вокладка кнігі

СУСТРАКАЕМ ГАСЦЕЙ

Новасібірская вандроўніца

У складзе каманды на Рэспубліканскім моладзевым цягніку #БеларусьМолодежьЕдинство праехала па Беларусі каля двух тысяч кіламетраў і кіраўніца Новасібірскага Цэнтра беларускай культуры, спявачка, вядучая культурных імпрэз Анастасія Дзяменцьева

Цягнік стартаваў 15 ліпеня з Гродна – моладзевай сталіцы Беларусі, а праз 8 дзён быў у Мінску. Гэта летні праект Мінадукацыі, Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі, Беларускага камітэта моладзевых арганізацый і Беларускай чыгункі. У Год народнага адзінства цягнік атрымаў адпаведны «кірунак руху» пад дэвізам #Беларусь-МолодежьЕдинство ды ўзяў пасажырамі ў вагоны маладых людзей з усіх рэгіёнаў краіны. Адною камандай і жылі на колах 100 энтузіястаў, вандравалі, удзельнічалі ў грамадска значных імпрэзах ды спазнавалі Бацькаўшчыну. Стартаваўшы з Гродна, цягнік пабываў у Полацку, Віцебску, Горках, Петрыкаўе, Брэсце, Мар’інай Горцы і прыбыў у сталіцу.

Як аказалася ў камандзе Анастасія? У рэдакцыі газеты “Голас Радзімы”, закончыўшы вандроўку, расказвала пра тое. Скантавалася мы праз элошту: даўно ж на сувязі з намі Новасібірскі ЦБК, якім Анастасія Дзяменцьева кіруе. “У Новасібірскую вобласць прызвалі дэлегацыя з Беларусі на чале з Міністрам адукацыі Ігарам Карпенкам, – расказвала гасця. – Былі ў дэлегацыі рэктары ВНУ, з Беларуска-расійскага ўніверсітэта ў тым ліку, з якім цэнтр наш актыўна супрацоўнічае. Ансамбль “Ягода” (мы з гарманістам Дзмітрыем Івашчанкам у ім) госці пабачылі. З’явілася ідэя: накіраваць нас на цягнік, і Мінадукацыі прапанова падтрымала. Дзмітрый не змог урэшце паехаць, а ў мяне – складалася ўсё, і калі трохі сумнявалася, муж настойваў: “Едзь! Гэта ж цікава!”. Яны з сынам апусцілі мяне на гістарычную Бацькаўшчыну. Была я ў камандзе як прадстаўніца беларускай культуры ў Новасібірскай вобласці”.

Больш блізкае знаёмства з зямлёй продкаў, дотык да яе гісторыі, культурнай спадчыны вельмі ўразілі Анастасію. Раней бывалі ў яе тут хіба што фестывальныя паездкі, ці ў складзе дэлегацыі. Цягнік даў магчымасць глыбей акунд-

Анастасія ў рэдакцыі

ца ў тэўтэйшае жыццё. І яна ў “кругавеццы па Беларусі” шмат фатаграфавала, штодзень выстаўляўла ў Instagram посты: “Пра кожны горад, дзе бывалі: што там убачыла. Дзівосная скарбонка фотаўражанняў! Вельмі займальнае падарожжа. Кожны дзень быў насычаны”.

Цягнік, расказвае, гэта лакаматывы і 4 вагоны (2 плацкартныя і 2 купэйныя), аформленыя ў тэму праекта. У камандзе – моладзь ад 18 да 31 года: студэнты, рабочыя, выкладчыкі, вясцоўцы, дэпутаты, валанцёры, спартсмены, блогеры, прадстаўнікі IT-сферы... Паколькі ў камандзе была расіянка Анастасія, прадстаўнікі Азербайджана, Таджыкістана, то праект стаў міжнародным. Па ходзе руху ў розных гарадах маладыя людзі знаёмлілі са знакавымі аб’ектамі, слаўнымі мясцінамі, ушаноўвалі памяці герояў і ахвяр вайны, сустракаліся з кіраўнікамі арганізацый дзяржкіравання, дэпутатамі, лідарамі маладзёжных суполак. Пры тым гаварылі пра дзяржаўную маладзёжную палітыку ды тое, як задзейнічаць на карысць Радзімы стваральны патэнцыял

моладзі, дапамагчы раскрыцца талентам.

З усіх горадоў, якія наведалі, Анастасія найбольш запамінуе Петрыкаў: “І экскурсія па горадзе была, і па Прыпяці на цеплаходзе каталі. Музей дзеда Талаша наведалі. Тэатр мод прадстаўленне паказваў, працы майстроў розных былі на выставе. Якія таленавітыя людзі, якія цікавыя народныя рамёствы, якія прыгожыя вырабы з саломкі! Да таго ж і прырода багатая – нам такім запамінуе Петрыкаў. Мы нават пабывалі там, дзе здабываюць калійную соль – і я кавалачак яе вязу дадому: як сувенір”.

Заўважым: раней з Салігорска такія сувеніры везлі, а вось і Петрыкаў стаў горадам калійшчыкаў: на пачатку 2020-га выпусціў першую партыю ўдобрэнняў Петрыкаўскі горна-абагачальны камбінат. А з лістапада 2019-га там, на новым, Петрыкаўскім р у д а ў п р а ў л е н н і “Беларуськалія”, пачалі здабываць сільвініт. Калі Петрыкаўскі ГАК выйдзе на практычную магутнасць, там будучы працаваць звыш паўтары тысячы чалавек.

Незабыўныя ўражанні ў Анастасію таксама ад Полацка. Дарэчы, там, у жаночым манастыры, у моладзі з цягніка быў працоўны дэсант (які там называюць: послух, послушанне). Кожнаму з каманды знайшлася праца, яна ж была ў манастырской кухні: “Перамыла больш за сотню талерак, кружкаў, ложкаў і відэльцаў. І яшчэ сталы накрываць дапамагала: мы там цэлы дзень харчаваліся. Ежа была поснай, атмасфера – узвышанай, духоўнай”. У Віцебску на цэлы дзень

вандроўнікі ўпісаліся ў багатую праграму “Славянскага базара”, назбіралі станоўчых эмоцый на вуліцах горада-фестывалі. Анастасія і выступала: на Плошчы Перамогі спявала “Белую Русь”, і ўдзячныя глядчыкі віталі яе – аваяцямі.

У часе размовы мы гаварылі пра беларускія родавыя карані Анастасіі. Госця расказала, як усхвалявала яе Брэсцкая крэпасць, і як спявала з гарманістам Іванам Чайкай “Кацошу” прама на брэсцкай вуліцы. Гаварылі й

3 песняў “Белая Русь” на сцэне ў Віцебску

пра цікавыя планы Новасібірскага ЦБК ў новым сезоне. Пра тое раскажам наступным разам.

Іван Ждановіч.

ВЕСТКИ З ДЫЯСПАР

У Маскву, з роднымі песнямі

Народны ансамбль беларускай Псалі “Купалінка” з Тальяці паўдзельнічаў у свяце “Купалле”, што ладзілася ў Маскве: ў Дзелявым і культурным комплексе Пасольства Беларусі ў Расіі

Хоць Купалле адбылося, але ж водгулле яго дакацілася на пачатку жніўня й да Масквы. Запланаванае раней свята “падвісла” (у ліпені сталіца Расіі з-за ковіда “была закрыта”), ды вырашылі ўсё ж правесці яго актыўна і НКА Беларусі Масквы – суполкай кіруе Ала Тужылькіна. Падтрымалі праект і кіраўнік ФНКА Беларусаў Расіі Сяргей Кандыбовіч, яго намеснік і выканаўчы дырэктар, Герой Расіі Аляксандр Дарковіч, Пасол Беларусі ў Расіі Уладзімір Сямашка, дэпартамент нацыянальнай палітыкі й міжрэгіянальных сувязяў Масквы (кіраўнік Віталій Сучкоў), Дом народаў Расіі (дырэктар Андрэй Бярэзін). Зацкаўленых у тым, каб адзвікаваць Купалле, было шмат, і нас у святае кола – запрасілі.

Людміла Дзёміна і яе “Купалінка” ў Маскве

Дабіраліся ў Маскву з аэрапорта Самары Курумоч імя С. П. Каралёва, і хоць самалёт затрымаўся гадзіны на дзве, але ж Аляксандр Дарковіч нас дачакаўся. Размясціліся некаторыя ў гасцініцы “Палессе” пры беларускім Пасольстве (і там нас

чакаў падарунак з Бацькаўшчыны, ад Унаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў: два сціжнічыя касцюмы), іншыя – у гасцінічным комплексе “Измайлово”. Раніцай было ўсё ў пасольскім Дзелявым і культурным цэнтры. Там ладзілася выстава “Сустрэча”,

праводзіліся майстар-класы па званні вяноў, вырабе абярэгаў, значкоў “Купалле”, па макраме ды іншыя. Пакуль падыходзілі госці, у фаяскаў канцэрт. Выступалі артысты з Таганрога ды наш гурт “Купалінка”. Спявалі мы песні, што нядаўна ўзялі ў рэпертуар ад беларускіх аўтараў. Пасля таго фаяскаў гурт і вельмі смачнага абеду эліцэнтру свята пермясціўся ў прыгожую ды ўтульную залу.

На пачатку далейшае дзеі быў цікавы аповед пра Купалле, яго традыцыі ў Беларусі. Выступалі дзіцячы харэаграфічны гурт з Таганрога, салістка Імпэрскага Рускага балета, ансамбль з горада Чэхаў, казачы ансамбль “Люди вольные”. І наша чарга надыйшла: беларуская “Купалінка” прывезла з Тальяці, паказала ўрывак з тэатралізавана-музычнага прадстаўлення “Купалінкі кірмаш”. Цёпла прымала выступленне публіка. Усмешкі артыстаў, чужоўныя касцюмы, высокае майстэрства, чыстая беларуская гаворка – мне як кіраўніцы

казалі потым пра тое добрыя словы. Шквал апладыментаў выклікала песня “Ой, бабы, бабы...” – я спявала яе з курчаккай і пёўнікам у руках (спецыяльна “для Масквы” змайстравалі мае нявестка і ўнучка: Ташыяна і Марыя). Усе песні ў “Купалінкі” – беларускамоўныя. І потым было прыгожае выступленне спевака й кампазітара Сяргея Костачкі, ён жа ў фінале выканаў гімн ФНКА Беларусаў Расіі.

Мы прывезлі з Масквы прыемныя ўспаміны, дыпломы, падзячныя лісты, акунліся ў новую пільну жыцця. Удзячныя ўсім арганізатарам “Купалля” ды тальяцінцам, хто спрыяў нашай творчай вандроўцы. А разам са мной пабывалі ў Маскве, з роднымі песнямі ды на беларускім Купаллі салістка Алена Чурбакова (у гурце ўжо тры гадзі), Ганна Лугоўская, Ташыяна Касірава, Марыя Краева, Ірына Булгакава, Ксенія Соф’іна (яна толькі сёлета прыйшла да нас).

Людміла Дзёміна, кіраўніца гурта “Купалінка”, г. Тальяці

Удзячнасць ад нашчадкаў

Беларусы Еўпаторыі ўручаюць медалі ветэранам, якія вызвалілі Беларусь ад захопнікаў, віншуюць іх з днямі нараджэння

Не ўсё пакаідае след у памяці нашай, а вось памяць ветэранаў, раней маладая ды “падзараджаная” эмацыйнымі ўзрушэннямі, зберагае шмат болю і праз дзясяткі гадоў. Пра тое расказаў нам нядаўна і адзін з ветэранаў, які вызваляў Беларусь: Андрэй Мікалаевіч Дзікан. Мы прыйшлі да яго дадому, уручылі медаль “75 гадоў вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”. Прыняў з вялікай

бою... І быў я да мяжы тады выматаны. Калі наш кулямётны разлік уступіў у бой, я ў разліку быў нумарам 2. І вось на нейкае імгненне толькі адвярнуўся па стужку, перавёў погляд – і ўбачыў: невідучыя адкрытыя вочы салдата і куля ў лоб. І вось так я стаў кулямётчыкам нумар 1. Я імя таго хлопца не памятаю, а памяць толькі зберагла, што быў ён у нашым разліку нумар 1”.

Цяпер толькі шэсць ветэранаў з ліку тых, хто вызваляў Беларусь, у спісе жывых у Еўпаторыі. Аднаго з іх, Аляксея Андрэевіча Баннікава, мы з Пятром Пудавым як актывісты суполкі “Крым – Беларусь” віншавалі 9 жніўня з 95-годдзем – прыйшлі з кветкамі, падарункам. Раней, калі ўручылі беларускі медаль, ён казаў: ваяваў у складзе 16 паветранага арміі 2-га Беларускага фронту. На юбілей мясцовыя сапрабятнікі, наведваючы яго,

І як у Еўпаторыі адкрылі 22 чэрвеня памятны знак “Погранічникам всех поколений”. Дык захацеў ён тое ўбачыць сам. Вярнуўся з паездкі ўзбуджаны, радасны. Дзяліўся з намі ўражаннямі. Паведаміў, што родам ён з Мардовіі: з сяла Усыпкіна Кадохкінскага раёна. Закончыў 9 класаў, а 20 кастрычніка 1943-га быў прызваны ў армію. Вучыўся ў 11-й школе малодшых авіяспецыялістаў (ШМАС), стаў стралком-радзістам. Выпускнікі паліцелі ў Казань на авіязавод, адтуль ужо на баявых самалётах узялі курс на Беларусь. Баявое хрышчэнне атрымаў пад Магілёвам у складзе 188 асобнай бамбардзіровачнай авіядывізіі (ОБАД). Ваіну закончыў у заходняй Польшчы, у Познані. Пасля ваіны – з 1946-га – яшчэ шэсць гадоў службы ў Тбілісі, звольніўся толькі ў 1951-м. Папрацаваў ветэран у Баку электрыкам, а ў 56-м як прыхоў у Еўпаторыю, то і застаўся: электрамеханікам паўвека працаваў у Крымскай комплекснай нафтагазаразведвальнай партыі.

Для Пятра Пудова, які двойчы са мной наведваў ветэрана, лёгка складалася размова з ім. І Пётр Пятровіч у авіяцыйнай службе, стралком-радзістам – і таксама пасля ШМАС! Мой папленік па суполцы “Крым – Беларусь” капітан адстаўчы. Маці яго, Таццяна Ціханяўна Кондрыкава, была з Гомельшчыны: Чачэрскага раёна, пасёлак Гудок. І Пётр памятае, як летнія вакацыі там праводзіў, а радня клікала яго: Пятрусь. З лёгкай тугой згадвае, што пасляк быў у складзе Нісімкавіцкага сельсавета, і ў 1987-м зліквідаваны:

магчыма, як і дзясяткі іншых паселішчаў па Гомельшчыне, Магілёўшчыне пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Гаворачы з ветэранам пра ваіну, Пётр Пудаву згадаў: маці яго, як была дзяўчынай, фашысты вывезлі на прымусовую работу ў Германію – там і працавала з 16 да 18 гадоў. Пасля Перамогі вярнулася дадому. Як жа моцна ваіна ўкручана ў дэсы бадай што ўсіх беларусаў!

“На ваіне пакутліва хутка сталаеюць, гэта – цяжкая мужчынская праца!” Такімі словамі сустрэў нас Аляксандр Сяргеевіч Касаткін, калі мы прыйшлі да яго 3 ліпеня ўручыць медаль. Расказаў, што жыў да ваіны ў Астраханскай вобласці, а ў 17 гадоў збег на фронт: у сакавіку 44-га. На першы Беларускі фронт прыбыў 1 чэрвеня, ваяваў у складзе 142 стралковага палка 47 гвардзейскай стралковай дывізіі. З бамяі прайшоў чатыры краіны ў якасці камандзіра кулямётнага аддзялення, дайшоў да Берліна. І медалі “За баявыя заслугі”, “За перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай ваіне 1941-1945 гг” сведчаць пра тое. Асабліва дарагія для ветэрана юбілейныя медалі, дастаюцца з Беларусі, якія ўжо не раз актывісты суполкі “Крым – Беларусь” уручаюць урачыста Аляксандру Сяргеевічу. На гэты раз і дадому прыйшлі з медалём... Слёзы радасці бачым на вачах ветэрана. Ён 33 гады праслужыў ва Узброеных сілах, яшчэ 22 быў настаўнікам у 2-й сярэдняй школе Еўпаторыі: выкладаў гісторыю, вёў пачатковую ваенную падрыхтоўку. Палкоўнік Аляксандр Касаткін, баваю шлях якога прайшоў у Беларусі, правёў сотні ўрокаў мужнасці для вучняў горада. І, мяркую, само жыццё ветэрана стала добрым прыкладам для маладых яго выхаванцаў. Героі мінулай ваіны яшчэ

ёсць сярод нас, але ж яны сыходзяць. Таму ў Еўпаторыі плануецца закласти Алею памяці герояў. Пра тое гаварылі 17 чэрвеня на пасяджэнні гарадскога міжнацыянальнага савета – у ім я 14 гадоў, ад часу заснавання. Будучы “ў тэме”, адразу ўнесла прапа-

Аляксандр Касаткін

нову: увекавечыць на Алеі памяці ўсіх ветэранаў, якія былі ў арганізацыі (адзінай такой у свеце!) Ветэранаў-вызваліцеляў Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў “Крым – Беларусь”. Суполку зарэгістравала ў Еўпаторыі ў 2007-м, а ў 2018-м далучана яна да Мясцовай беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Крым – Беларусь”. Раней мы гаварылі пра тое і на асабістым прыёме ў кіраўніцтва горада Алесі Харытоненкі: пра магчымаць увекавечыць памяць, можа і выбіць імяны на мармуровай пліце ўсіх ста ветэранаў-удзельнікаў вызвалення Беларусі, якія жылі ў Еўпаторыі. Хочаша верыць, што такі праект нам удацца рэалізаваць: гэта, як казаў пэўн, патрэбна не мёртвым – гэта трэба жывым.

Дзіна Шаўчэнка, кіраўніца суполкі “Крым – Беларусь”, г. Еўпаторыя

Андрэй Дзікан

удзячнасцю. Родам ветэран з Чарнігаўшчыны (сяло Матвееўка, Сосніцкі раён), ваяваў на 1-м Беларускам фронце ў 70 арміі: 237 гвардзейскай стралковай полк 76 гвардзейскай стралковай дывізіі. Меў званне малодшых сяржант, быў тройчы паранены, і першы раз – у 1944-м пад Брэстам, калі фарсіравалі Буг. Перамогу сустрэкаць яму давялося ў гіпсе, і таксама на зямлі беларускай: пасля ранення “ў баях за вызваленне Еўропы” далечваўся ў шпіталі пад Віцебскам. Ваяваў сумленна і доблесна, ушанаваны медалямі “За баявыя заслугі”, “За адвагу” ды іншымі. Працуючы доўгія гады на Еўпатарыйскім рамзаводзе, заслужыў званне “Ветэран працы”. Разам з жонкай (не стала яе ў 2016-м) выгадаваў сына, з якім і жыве цяпер.

Нам Андрэй Мікалаевіч расказаў пра бой, які згадвае праз усё жыццё з пытаннем: выпадак гэта быў ці лés? “Памятаю гарачае паветра

Аляксею Баннікаву – 95!

уручылі й віншавальны ліст ад Прэзідэнта Расіі Уладзіміра Пуціна. Пахваліўся ветэран, што й сваякі з пасёлка Чарнаморскае не забылі яго – падарылі-арганізавалі паездку на машыне па Еўпаторыі, па мемарыяльных месцах, звязаных з Вялікай Айчыннай ваіной. Магчыма, і мае апаведы абудзілі ў ім такое жаданне. Як у Беларусі зберагаюць памяць пра ваіну, шануюць ветэранаў – я раскавала, калі ўручалі медаль.

БУДЗЕМ ЗНАЁМЯ

У беларусаў Комі новы кіраўнік

Валерый Лучанок прыязджаў гэтым летам з сям’ёй на Бацькаўшчыну ўжо як кіраўнік беларускай суполкі з Рэспублікі Комі: не толькі адпачывае, але і наладзіць дзелавыя кантакты для супрацоўніцтва

У летнюю пару многія з беларусаў замежжа імкнуча наведваюць Бацькаўшчыну. Вось і Валерый Аляксандравіч – з іх ліку, да таго ж ён быў гостем рэдакцыі “Голас Радзімы”. Прадставіўся ў часе гутаркі як карэнны беларус. Нарадзіўся ён у вёсцы Анаполле, што ў Чэрвеньскім раёне Міншчыны, пазней разам з бацькамі жыў у Смалявічах, бліжэй да Мінска.

Пра сябе наш госьць мала раскаваў, больш – пра беларусаў

у Рэспубліцы Комі. Паводле афіцыйных дадзеных, там жыве цяпер каля 9 тысяч нашых супляменнікаў. І ў красавіку Валерый Аляксандравіч быў абраны старшынёй Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі ў Рэспубліцы Комі. “Наша аўтаномія ў Комі складаецца з 12 аддзяленняў, якія дзейнічаюць у 12 раёнах, – удакладніў Валерый Лучанок. – Дарэчы, ніякія іншыя нацыянальна-культурныя аўтаноміі народаў, прадстаўнікі якіх жывуць у Комі, такой разгалінаванай структуры не маюць. Наша суполка і самая шматлікая, і была зарэгістравана самай першай: у 1997 годзе. Да таго ж у свой час нашы грамадскія актывісты дбалі таксама і пра яднанне ўсіх беларусаў Расіі: БНКА

ў Рэспубліцы Комі стала адной з заснавальніц ФНКА Беларусі ў Расіі”.

Гэтым летам Валерый Аляксандравіч са сваёй сям’ёй прыхоў на Радзіму не проста адпачывае, але і са “спецыяльнай місіяй”: наладзіць дзелавыя сувязі з тымі арганізацыямі, якія працуюць з беларускімі дыяспарамі за мяжой. На час нашай размовы Валерый Лучанок ужо сустрэўся з Унаўнаважаным па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Аляксандрам Румакам. Гаварылі пра тое, як адладзіць супрацоўніцтва на перспектыву. Аляксандр Аляксеевіч падараваў госьцю чатыры беларускія нацыянальныя касцюмы для творчага калектыва, дзяржаўнага сімволіку, кнігі пра Беларусь, вырабы майстроў

народных промыслаў.

Заўважым, што сродкі на падтрымку дзейнасці актывіўных беларускіх суполак замежжа ў нашай краіне выдзяляюцца ў адпаведнасці з падпраграмай “Беларусы ў свеце” – важнай часткі Дзяржпраграмы “Культура Беларусі” на 2021–2025 гады. Валерый Аляксандравіч рады такой падтрымцы. Казаў, што касцюмы перадаць артыстам народнага хора “Купалінка”, які дзейнічае пры беларускай аўтаноміі ў Комі ды не так даўно святкаваў 20-годдзе. Калектыв часта выступае на розных імпрэзах. Валерый Лучанок дзяліўся планами: добра было б пашырыць песенны рэпертуар, прыцягнуць у хор больш маладзі. Да таго ж ён мае намер зладзіць гастролі “Купалінкі” па

Валерый Лучанок

дзесяці раёнах Комі – тых, дзе ёсць аддзяленні аўтаноміі.

Расказаў госьць і пра самы маштабны праект беларускай аўтаноміі ў Комі: акцыю “Ад Комі да Брэста – дарагой памяці і славы”. Распачалася акцыя год таму і яшчэ прадаўжаецца. Сабраны звесткі пра ўраджэнцаў Комі, якія загінулі ў час Вялікай Айчыннай ваіны на беларускай зямлі. Цяпер стаіць задача: увекавечыць іх імяны, выдаць Кнігу памяці.

Ганна Лагун

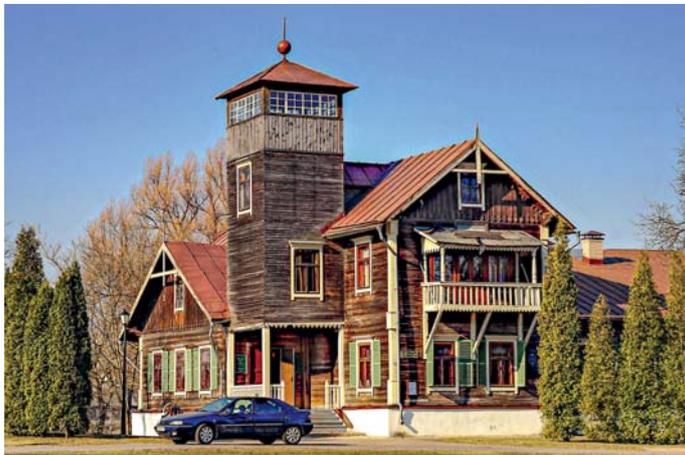
Флігель у Лошыцкім парку

Збудаванне ў мінскім прадмесці ўзвалі пры сядзібе гаспадары Любанскія ў канцы XIX стагоддзя — і флігель з'явіцца амаль у першародным стане. У савецкі час у ім жылі звычайныя кватэранаймальнікі, сёння там ладзяцца выставы.

Якой была Лошыцкая сядзіба 200 гадоў таму? Тое адлюстроўвае акварэль Юзафа Пешкі з Кракава (1767—1831): яна вісіць у адным з пакояў маёнтка. Мастак бываў у менскай Лошыцы. На першым плане каршыны бачым якраз не дом гаспадароў, а гаспадарчыя пабудовы й шляхцічаў на прагульцы. Адчуваецца: ім прыемна бавіць час на прыродзе. Наводаль віднеюцца дах сядзібнага дома.

Сёння маёнтак з усіх бакоў атачаецца паркам. Адна частка яго закладзена ў другой палове XVIII стагоддзя графам Станіславам Прушынскім і дапоўнена Яўстафіем Любанскім у канцы XIX стагоддзя, другая створана значна пазней: супрацоўнікамі беларускага філіяла Усесаюзнага інстытута раслінаводства (інстытутам, адзначым, на той час кіраваў акадэмік ВАСХНІЛ Мікалай Вавілаў). У нашы дні паркам аглянецца „Мінскзелянбуд”. На тэрыторыі 97-гектарнага сядзібна-паркавага комплексу шмат усяго цікавага: сядзібны дом, прысядзібны флігель, домік вартаўніка, руіны капліцы, млына, будынак бровара... У адрозненне ад апошніх амаль у некранутым стане з'явіцца флігель: Яўстафій Іванавіч Любанскі збудоваў яго ў 1895 годзе. То была гаспадарчая пабудова: традыцыйна ў сутэрэжных флігеля захоўвалі частку ежы, напойў. Першы паверх дзялілі паміж служкамі, якія працавалі ў флігелі, ды гасцямі. Другі паверх займаў аканом маёнтка.

“Паколькі флігель — пабудова гаспадарчая, то некалькі пакояў першага паверха адведзена пад выставу гаспадарчых прадметаў таго часу: аўтэнтчнага меднага посуду, самавараў, керамічных вырабаў, а таксама прасаў. Побач з выставай — пакой кухаркі. Працы ў службы было шмат, і для адпачынку ім часам вылучалі невялічкае памяшканне”, — расказвае Васіль Сідаро-

Флігель пры сядзібе – адметнае збудаванне

Наведання на сядзібу шляхцічаў не менш цікава, чым пабываць у палацы ці замку, якія здзіўляюць сваімі памерамі і велічнасцю. Сядзібны сёння цікавы для турыстаў, бо маюць немалыя прылеглыя тэрыторыі з садамі, паркамі, рознымі гаспадарчымі пабудовамі.

віч, вядучы навуковы супрацоўнік музея “Лошыцкая сядзіба”.

З пакоя кухаркі адразу трапіем у сталовую: найвялікшае памяшканне флігеля. У правым кутку ёсць печ, палобная да тых, што былі ў багатых дамах у XIX стагоддзі. Каля печы — кулецкі буфет пачатку XX стагоддзя. У ім захоўвалі посуд, у які кухаркі сервіравалі ежу і напоі, згатаваныя

ў печы, а потым падавалі на стол у цэнтры памяшкання для аканомі і яго сям’і. Знайсці сваё месца за сталом дапамагалі крэслы з фігуркамі на спінках: мужчыны звычайна салзіліся ў крэсла з птушкай на версе, жанчыны выбіралі крэсла з кветкай. Для дзяцей служылі маленькія дзіцячыя крэслы без адметных пазнак. “У сталовай у савецкія часы была ўзведзена перагародка, — паказвае на невялічкі выступ Васіль. — Флігель да нядаўняга часу быў падзелены на камунальныя кватэры — тут жыло па 5-7 ці больш сем’яў. Жыхары перабудавалі пакой пад свае патрэбы. Некаторыя з іх і да сёння прыходзяць, узгадваюць Лошыцкі перыяд жыцця, расказваюць пра свой побыт у флігелі, дзеляцца фотаздымкамі. Апошнія “кватэранаймальнікі” пакінулі флігель толькі ў 90-я гады. Пасля іх у будынку мелі рабочыя месцы супрацоўнікі “Мінскзелянбуд”. Тады ж яны дэмантавалі часовыя перагародкі ў пакоях, аднаўлялі печы”.

Сталовая — апошні пакой інтэр’ернай часткі экспазіцыі. За яе трапіем у калідор, дзе, па словах майго гідэ, можна пераканацца, як добра захавалася ў ўвесь флігель. Усе сцены, столь і цагляная падлога там — арыгінальныя, амаль у тым жа стане, што і ў пару гаспадароў Любанскіх.

Першае дакументальнае сведчанне пра Лошыцкую сядзібу датуецца XVI стагоддзем. На працягу некалькіх стагоддзяў ёю валодалі каля 15 заможных сем’яў. Сярод іх — князі Друцкія, граф Антоні Прушынскі ды іншыя. У 1877-м сядзіба перайшла да Івана Любанскага, пазней да яго сына Яўстафія. Апошні пераўтварыў родавае гняздо ў адну з найбольшых гаспадарак Мінскай губерні.

Сёння наведнікаў сядзібы знаёмяць менавіта з побытам гаспадароў Любанскіх, згадваючы іншых уладальнікаў мімаходзь. Усё таму, што сядзібны дом у 2008-2014 гадах быў адрастаўраны на ўзор маёнткаў канца XIX — пачатку XX стагоддзя. У згаданы час у Лошыцы й жыў дэпутат Дзяржаўнай думы І склікання ад Мінскай губерні Яўстафій Іванавіч Любанскі ды ягоная жонка Ядвіга з роду Кіневічаў. Партрэты гэтых гаспадароў дэманструюцца ў некалькіх пакоях сядзібнага дома. Любанскія аздобілі свой маёнтак эклектычна: кожны пакой меў свой непаўторны стыль. Рэстаўратары ў нашым час аднавілі побыт Любанскіх. За стылевай разнастайнасцю маёнтка у Лошыцы ў нашы дні лічыцца ўнікальным: як адзіны прыклад эклектычнай сядзібы канца XIX стагоддзя. Акрамя эклектыкі, стыліяў і роспісаў на сценах у маёнтку ў добрым стане захавалася каля 15 печаў, адна з іх — яшчэ з часоў Прушынскіх.

Лошыцкая сядзіба восенню з вышнімі птушынага палёту

го часу нізкія дзвярныя праёмы рабілі, каб утрымліваць цяпло, але ў нашым флігелі патрэбы такой не было: часта палілі печы”.

У калідоры знайшлося месца для калекцыі транспарту. Як вядома, раней Лошыца была прадмесцем, зарадковым маёнткам, канчаткова стала часткай Мінска толькі ў 1985-м. “У розныя гады, каб дабрацца на сядзібу, трэба было пераадоляваць тры, а то і пяць кіламетраў, — тлумачыць Васіль. — Калекцыя транспарту паказвае, чым карысталіся гасці на шляху да Лошыцкага маёнтка. Тут ёсць брычка безрысорная, брычка рысорная, сані... Яўстафій Любанскі быў чалавекам інавацыйным і меў інжынерныя і тэхнічныя навінкі. У архіўных дакументах ён згадваецца як уладальнік аўтамабіля, а на пачатку XX стагоддзя той быў не ў жола нага багаця”. Калекцыю транспарту ўдала дапаўняюць фотаздымкі жыхароў флігеля ўжо ў 60-70-я гады. Нават найменшыя з

Інтэр’ер сталовай

іх — даўно выраслі, некаторым з іх і цяпер прыемна бавіць у Лошыцкім парку — маляўнічай мясціне свайго маленства.

Па калідоры ідзем на лесвіцу, падмаемся на другі паверх, дзе жыў аканом Любанскіх. Сёння два яго пакоі выкарыстоўваюцца для выстаў. У першым дэманструецца выстава скульптуры й графікі Дзяніса Кандрацьева “Казка пад дахам”. У другім, нашмат больш прасторным, — экспазіцыя “Паркавая, 10: прадметы гарадскога побыту 1950-80-х гадоў у прысядзібным флігелі”. Музейшчыкі там стварылі вітальню, невялічкі гардэробны пакой, а таксама дзве гасцёўні 50-х і 80-х гадоў з атрыбутамі тых часоў: тэлевізарам, праігравальнікам грампластасінак і піяніна. Побач — куток для дзяцей з цацкамі, бліжэй да выхаду на балкон месціцца паліцы з кніжкамі па аграноміі ды аграхіміі, выдалзеным ў савецкі час. А пасля агляду гэтых рарытэтаў наведнікі могуць патрапіць яшчэ й на вежу. “Гэта самы высокі пункт у Лошыцкім парку, — Васіль Сідаровіч паказвае наваколле з вышыні. — Адноўлена вежа ваводле арыгінальных узораў і нядаўна ўпершыню адкрыта для наведнікаў. Раней адсюль можна было назіраць, што робіцца на тэрыторыі сядзібы, вакол яе, каб не дапусціць, напрыклад, пажараў. З вежы відзён і сядзібны дом”.

З вышыні лепш бачыцца і цудоўны парк, што атачае маёнтка. Удалечыні віднеюцца домік вартаўніка, парэшткі іншых сядзібных пабудоў, яшчэ далей — прыкрытыя шатамі дэручыя сучасныя мінскія гмахі.

Ганна Лагуна

ЛЁСЫ ЛЮДСКІЯ

Добры майстар дзед Васіль

Сапраўдны мужчына павінен умець рабіць усё! Так лічыць Васіль Жарыкаў, які праводзіць у беларускай суполцы Ліепая майстар-класы па лозапляценні.

У сябра Ліепайскай беларускай суполкі “Мара” Васіля Жарыкава 3 жніўня быў своеасаблівы “юбілей”. Сёлета, кажа, да трох троек у даце яго нараджэння (3-е чысло 1933 году) дадаліся тры васьмёркі (8-ы месяц, і яму споўнілася 88 гадоў), якія ў гарызанталі азначаюць бясконасць.

Нарадзіўся ён у горадзе Добрушы, на Гомельшчыне. Маці, Лідзія Аннісімаўна, родам з недалёкай адтуль вёскі Ігаўкі, працавала ў дзіцячай сталовай поварам, а бацька, Васіль Мікалаевіч, узначалваў пажарную ахову. І васьмі гадоў хлопчыку не было, як пачалася вайна. У верасні 1943-га Ігаўка была цалкам спалена фашыстамі. Пасля вайны адрэзалася, там быў калгас “Новы шлях”, з 2010-га – аграгарадок, цяпер агракамбінат “Новы шлях” спецыялізуецца на вытворчасці прадукцыі жывёлагадоўлі.

Творчае стаўленне да жыцця ў нашага старэйшага сябра – нібы ў спадчыну ад бацькі. Той быў родам з Быхаўскага раёна Магілёўшчыны, удзельнік Першай сусветнай вайны. Пасля заканчэння авіявучылішча ваяваў у небе (лётчыкам-назіральнікам), атрымаў Георгіеўскі крыж. Васіль быў 15-м дзіцем у сям’і, меў 16 (!) братоў і сясцёр і, па словах сына, “умеў рабіць усё, у тым ліку і цалкам збудваць дом”. Бурная эпоха вынесла юнака ў рэвалюцыянеры, ён арганізаваў пасля 1917-га ў вёсцы Ляжанка, на Быхаўшчыне, калгас і стаў яго старшынёй. А 1941-м, калі мужчыны мабілізавалі, калгас перайшоў пад кіраўніцтва яго жонкі, Лідзіі Аннісімаўны. Васіль Васілевіч памятае пачатковую школу ў Ляжанцы (там было за паўсотню хат), дзе ён закончыў першы клас. Расказвае: “Памятаю, быў верасень, жанчыны капаюць бульбу, дзятчынкі бязьць, крычыць маёй маці: “Ліда, уцякай, цбе шукаюць!”. Прыехалі немцы на двух матыцклях і шукалі яўрэяў і камуністаў. Знайшлі нашу настаўніцу-яўрэйку, вывелі яе за хату, далі рыдлёўку, загадалі выкапаць сабе яму – і расстралілі. Цяпер шукалі маю маці. Вяскоўцы хуценька яе сабралі ў дарогу, далі хлеба, сала, яйкі – хто што можа, і яна пайшла з Ляжанкі ў Ігаўку. Так і ўратавалася: 200 кіламетраў пешшу ішла. Мяне ж пакінула ў бабুলі”. У вайну хлопчык вельмі напужаўся, калі ў цёмную хату ўварваўся немец, пачаў крычаць “Партызан, партызан!”, страляць з аўтамата – спалохаўся так,

што перастаў гаварыць. Вылечыла ўнука бабуля Лукер’я. Была яна траўніцай, “лячыла ўсю акругу й роды прымала”.

У ліпені 1942-га вёсачка Ляжанка была ўшчэнт разбурана. Пасля вайны бацька Васіля ўладкаваўся працаваць на папяровую фабрыку ў Добрушы. Там хлопчык пайшоў у другі клас, а пасля дзясятага паступіў у ваеннае авіявучылішча штурманаў у Харкаў. Пасля вучылішча

на мехфакультэт Рыжскага інстытута інжынераў грамадзянскай авіяцыі, знайшоў працу на авіярамонтным заводзе, там хутка зрабіў кар’еру: стаў на прадпрыемстве старшым інжынерам. Потым працаваў на іншых вытворчасцяў (скажам, галоўным канструктарам

працуе ў адным з банкаў.

Летась улетку Васіль Васілевіч прыйшоў да нас, у беларускую суполку – бліжэй

хлебніцы, кошыкі, талеркі, аловачніцы...” Майстар прызнаецца, што ўмее рабіць усё – дзятчынцы прыкладу

бацькі, які быў майстрам на ўсе рукі. А рэчы з лазы дзед Васіль робіць для душы і тым жыве, вырабы ж ідуць на падарункі родным і знаёмым. Калі я была ў яго ў гасцях, майстар паказаў неабходнае для лозапляцення абсталяванне: у доме, на

лоджы. Гэта розныя станкі, швейная машына (гаспадар можа й нешта пашыць па неабходнасці), варштат, стэлаж для лазы... Апошняя вынаходка майстра – істужачна-струнальны станок, які, лічыць ён, заслугоўвае патэнтавання. Дарэчы, Жарыкаў з калегамі ў часе працоўнай дзейнасці распрацаваў 12 вынаходак (розных станкоў), аднак іх не патэнтавалі – проста перадалі дзяржаве.

Чым цікавая вынаходка? Нарыхтоўка якаснага матэрыялу, тлумачыць майстар, займае амаль тры чвэрці часу ў працэсе лозапляцення, але ж самае вялікае задавальненне – гэта плесці. Працуе майстар, калі фонам ідуць розныя тэлеканалы (рускія, беларускія, латышскія), гуляць песні. Ён любіць слухаць латышскія: слоў не ведае, але разумее музыку: “Той, хто спявае, нясе станоўчую энергію людзям, хоча нешта добрае зрабіць для тых, хто яго слухае”. Сам жа, прызнаецца, спявае “так сабе”, а ў дзіцястве граў на сльх на гітары й скрыпцы. “Сапраўдны мужчына павінен умець рабіць усё, і няма ніводнай задачы, якую ён не змог бы выканаць. І скажам, для таго, каб зрушыць гару, трэба яе абысці, убачыць слабое месца – і з таго боку зрушваць”, – разважае Васіль Жарыкаў. Цяпер ён выношае такі план: адкрыць свой сайт з урокамі лозапляцення. Ён сам вучыўся майстэрству з розных крыніц: кнігі, інтэрнэт, вывучаючы гатовыя вырабы – спецыяльна для таго і набыў. З гадамі дзед Васіль прыйшоў да высновы, што праца ўпрыгожвае жыццё, надае яму сэнс, да таго ж найбольшае задавальненне дае яму праца ў калектыве.

Паважаючы, дарагі Васіль Васілевіч! З днём нараджэння Васіні, доўгіх гадоў у здароўі ды бадзёрасці духу жадае – Ваша Ліепайская беларуская суполка “Мара”!

Анжэла Фаміна,
г. Ліепая, Латвія

Майстар Васіль Жарыкаў, яго творы і яго вучні ў Беларускім доме Ліепая

(1956) паслужыў у Германіі, потым у Рызе: там пасля вайны збудавалі Румбульскі аэрадром, былі эскадрылі на той часнайшоўшчэнічнай МіГ-19 і МіГ-21. У 1958-м малады штурман ажаніўся. Прычым жонку сабе знайшоў у Добрушы – у школе, куды звязына заходзіў, прыязджаючы ў родны горад. Маладая настаўніца Тамара Васілеўна закончыла інстытут, выкладала рускую мову й літаратуру. Сужонкі пераехалі ў Рыгу, яна ўладкавалася ў школу настаўніцай, ён служыў, атрымаў званне старшага лейтэнанта. У 1960-м пайшлі вялікіх скарачэнні Узброеных сіл СССР. Трапіў і ён у тую пльнь, таму паступіў

праекта па аўтаматызацыі зборкі шарыкавых ручак), а ў 1974-89 гадах – начальнікам галоўнага канструктара тэхналагічнага аддзела ў знакамільм ВА “Радыотехніка”; яно ж было найбуйнейшым вытворцам аўдыётэхнікі ў Савецкім Саюзе. Крушэнне вялікай краіны заспела яго ўжо ў Расіі, у хуткім часе ён застаўся без працы і вярнуўся ў Рыгу: там жыла сям’я. У 2005-м пераехаў з жонкай у Ліепая: тут, паводле яго слоў, бліжэй да мора, да таго ж была магчымасць нядрага набыць кватэру. Дарэчы, іх сын Ігар з 1995 года займаецца ў Ліепая прыватнай практыкай (урач-псіхіятр), а дачка Алена – праграмістка ў Рызе,

да землякоў. І прапанаваў стварыць гурток па пляценні з лазы для ўсіх ахвочых. Ён, асвоіўшы майстэрства ў дзіцястве, між справамі заўсёды ім займаўся. “У вёсцы ж не абысціся без кошыкаў, бульбу ў іх зручна капаць, грыбы ці ягады класці, – расказвае Васіль Жарыкаў. – Вось і пачаў плесці простыя беларускія кошыкі. Памятаю, у 60-х жанчыны хадзілі з кошыкамі-сумачкамі. Я такую сплёў з электрапровода: прыгожая была, ды цяжкая. Трохі павучыўся – зрабіў з лазы. Так і палыбляўся ў сакрэты лазы. Справа мне падабаецца, асабліва праца з лазовай стужкай. Многае сплёў і прадаўжаю: шкатулкі,

Дарэчы. У Ліепайскай беларускай суполцы пабывала здымачная група з кампаніі “Igitax Micro”. Госці з Рыгі цікавіліся тым, як перыяд пандэміі паўплываў на дзейнасць грамадскай суполкі.

Аператар Ігар Заблоскі з журналістам Максімам Гусаравым наведвалі не толькі Беларускі дом у Ліепая: кампанія рэалізуе праект, зацверджаны Еўракамісіяй, пра тое, як перыяд пандэміі паўплываў на дзейнасць прадстаўнікоў наменшасяў у Латвіі. Кампанія прадстаўляе паслугі па вытворчасці фільмаў, відэафільмаў і тэлепраграм у Еўропе. Здымаючы фільм пра жыццё бела-

рускай дзяспары да і ў часе пандэміі, група наведвала і суполкі ў Екабіпілсе, Рызе, Даўгапілсе, Вентспілсе.

У доме, дзе збіраюцца сябры суполкі “Мара”, гасцей вітаў ансамбль беларускай песні “Паўлінка” (ім кіруе Жанна Буйніцкая). Удзельнікі гурта былі ў розных касцюмах, дэманструючы шырокі асартымент убораў для выступаў. І маладзшыя ўдзельнікі сустрачы з 7-й школы Ансіа Ташшвіца і Міхаіл Філіпоўскіх спявалі беларускія песні ў беларускіх касцюмах. Жанна Буйніцкая распавяла на тэлекамеру пра культурны імпрэзы суполкі да і ў часе пандэміі, пра маладзёжны праект “Латвія і

Беларусь. Насустрач адзін аднаму”. А кіраўнік “Мары” Віктар Янцэвіч гаварыў аб працы суполкі ў цэлым, планах на будучыню. Ірына Янцэвіч, як педагог у дашкольнай адукацыйнай установе, дзялілася досведам: якой творчасцю ў суполцы заняты хлопчыкі і дзятчынкі, пачынаючы з пяці гадоў. На сустраччы сваю новую самаробку дэманстравалі канструктар, пенсіянер Васіль Жарыкаў. Прыстасаванне дае магчымасць з лазовых пруткоў рабіць якасны матэрыял для лозапляцення.

Рыжскіх гасцей азнаёмлі з Беларускім домам, частавалі гарбатай, кавай, бутэрбродамі.

Чытайце газету ў інтэрнце на партале vziasda.by

Заснавальнік: Радзіцкая-выдавечкая ўстанова “Выдавечкі дом “Вязьда”
Галоўны рэдактар Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі: 220034, Мінск, вул. Захарава, 19, Пляк 19.
E-mail: golos_radzimy@tut.by

Рэдакцыйнае пасведчэнне №61. Выдадзена 16.07.2018 года Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Выдавец: Радзіцкая-выдавечкая ўстанова “Выдавечкі дом “Вязьда”.
Дырэктар – галоўны рэдактар Аляксей Мікалаевіч КАРПЮКЕВІЧ

Аб’ём выдання: 2 друк. аск.
Падпісан да друку: 30.08.2021 г.
Наклад 168.
Заказ – Выходзіць 1 раз на месяц

Месца друкавання: Рэспубліканская ўнітарная прадпрыемства “БудМедыяПраект”.
ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Волье Жарыкаў, 13/61.
220123 Мінск, Рэспубліка Беларусь

Рупіцы прымяшчаюць толькі ў электронным выглядзе, не вяртаюцца і не рэдакуюцца. Пазіцы рэдакцыі ды аўтары, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голосу Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2021